

Wstęp

Klasyfikacja budżetowa odgrywa ważną rolę w systemie finansów publicznych. Zapewnia jednolite zasady grupowania zarówno dochodów, jak i wydatków budżetowych. Obecnie wydatki budżetu państwa klasyfikuje się w dwóch podstawowych układach, tj. w układzie klasyfikacji budżetowej oraz układzie zadaniowym. Klasyfikacja budżetowa (tzw. układ tradycyjny) systematyzuje dochody publiczne i wydatki publiczne według działów i rozdziałów, określających rodzaj działalności, oraz paragrafów, określających rodzaj dochodu lub wydatku.

Szczegółowa klasyfikacja dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych jest określona **w rozporządzeniu Ministra Finansów z 2 marca 2010 r.** W 2022 r. wydano kolejny raz tekst jednolity (Dz.U. z 2022 r. poz. 513). W związku z licznymi zmianami oraz wprowadzanymi reformami **klasyfikacja budżetowa jest ciągle nowelizowana**. Niektóre podziały przestają obowiązywać, pojawiają się nowe, a przy niektórych zmieniają się objaśnienia. Jednostki sektora finansów publicznych powinny na bieżąco te zmiany uwzględniać w planowaniu, rachunkowości i sprawozdawczości.

W 2024 r. należy stosować wprowadzone i obowiązujące już w 2023 r. zmiany i nowości w poszczególnych załącznikach do rozporządzenia w sprawie klasyfikacji budżetowej – nr 2, 3, 4, 7 i 8.

Najnowsze zmiany wynikają z **rozporządzenia Ministra Finansów z 11 lipca 2023 r.** zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1347).

W 2024 r. po raz pierwszy do planowania budżetu państwa ma zastosowanie **nowy paragraf 160 „Planowane wpływy z niektórych podatków”**. Paragraf ten dotyczy wyłącznie planowanych wpływów z: podatku dochodowego od osób fizycznych, podatku dochodowego od osób prawnych, podatku od towarów i usług, podatku akcyzowego oraz podatku od wydobycia niektórych kopalin. Natomiast wykonanie dochodów należy klasyfikować w paragrafach właściwych dla poszczególnych podatków. **Nowość ta nie dotyczy budżetów JST.**

W związku z potrzebą pozyskiwania danych w ramach **Systemu Monitorowania Usług Publicznych (SMUP)** nadal trzeba stosować wdrożony w 2022 r. podział rozdziałów klasyfikacji budżetowej na:

- **podmiotowe (11 – katalog otwarty)** – zawierające wydatki na utrzymanie stanowisk pracy,
- **usługowe (26 – katalog zamknięty)** – zawierające wydatki bezpośrednie – według usług.

SMUP miał zostać rozszerzony o dwa kolejne obszary usług (pomoc społeczna oraz kultura i rekreacja). Ostatecznie zmiany te nie zostały wprowadzone.

Duże zmiany w podziałkach klasyfikacji budżetowej zostały wprowadzone w 2022 r. rozporządzeniem Ministra Finansów z 15 lipca 2022 r. (Dz.U. z 2022 r. poz. 1571). Między innymi zostały wyznaczone **nowe paragrafy dotyczące identyfikacji środków przeznaczonych na pomoc obywatelom Ukrainy**. Niektóre paragrafy wydatków mają zastosowanie wyłącznie w JST (**tj. 328, 329, 435, 437, 474, 475 i 483–486, 648 i 649**) do ewidencjonowania wydatków ponoszonych na realizację zadań wynikających z ustawy z 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

Aby ułatwić księgowym właściwe stosowanie podziałek klasyfikacji budżetowej na co dzień, przygotowaliśmy publikację z **ujednoliconą wersją klasyfikacji budżetowej** wraz ze wszystkimi zmianami wprowadzonymi w rozporządzeniu w sprawie klasyfikacji budżetowej. Książka zawiera:

- **obowiązującą klasyfikację części budżetowych,**
- **aktualną klasyfikację dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych wraz z objaśnieniami,**
- **komentarz eksperta dotyczący stosowania podziałek w praktyce** wraz ze wskazówkami, co ujmować, a czego nie należy ujmować w danej podziale,
- **oznaczenie terminów** – od kiedy obowiązuje lub do kiedy obowiązywała dana podziałka,
- **najnowsze pisma i opinie w zakresie klasyfikacji budżetowej** wydane przez Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz przez organy kontrolne – regionalne izby obrachunkowe – dla ułatwienia przyporządkowane do poszczególnych podziałek.

Ministerstwo Finansów w wydawanych interpretacjach w zakresie stosowania podziałek klasyfikacji budżetowej wskazuje, że:

MF *Klasyfikacja budżetowa jest narzędziem mającym za zadanie umożliwić dysponentom środków budżetowych zaewidencjonowanie określonych zdarzeń, rozstrzygniętych co do zasady przepisami prawa materialnego. A zatem podstawą zaklasyfikowania wydatku do odpowiedniego paragrafu klasyfikacji budżetowej będzie ustalenie rodzaju tego wydatku oraz jego podstawy prawnej.*

Wątpliwości dotyczące stosowania poszczególnych podziałek klasyfikacyjnych wynikają przede wszystkim z przyjętych niejednorodnych kryteriów konstrukcyjnych – zarówno w odniesieniu do działów, jak i, w większym stopniu, rozdziałów klasyfikacji budżetowej.

Opracowanie z pewnością będzie pomocne na co dzień pracownikom jednostek sektora finansów publicznych we właściwym stosowaniu podziałek klasyfikacji budżetowej oraz w prawidłowym planowaniu i wykonywaniu planów finansowych tych jednostek.

W klasyfikacji budżetowej funkcjonuje **podziałka – grupa paragrafów (łącznie 26)**. Do książki dołączone jest **zestawienie obejmujące poszczególne grupy wydatków w JST obowiązujące od 1 stycznia 2024 r.**

1. Klasyfikacja budżetowa – zasady ogólne, kryteria

Klasyfikacja budżetowa wyróżnia **33 działy, ponad 600 rozdziałów** oraz odpowiednio więcej paragrafów. Stanowi **bazę techniczną** do prezentowania rodzajów działalności, rodzajów dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych. Odgrywa ważną rolę zarówno w planowaniu, rachunkowości, jak i w sprawozdawczości. Klasyfikacja ta **nie stanowi podstawy prawnej do ustalania i pobierania dochodów, a także do dokonywania wydatków budżetowych**. Jest jedynie instrumentem do ujmowania gromadzonych dochodów i ponoszonych wydatków na podstawie właściwych aktów prawnych. Pozwala na grupowanie dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów według jednolitych kryteriów przez wszystkie jednostki sektora finansów publicznych. Wyróżnia się **trzy kryteria** klasyfikacji budżetowej.

Tabela 1. Kryteria klasyfikacji budżetowej

Kryterium	Objaśnienia
Podmiotowe	Oznacza podział na części zarówno dochodów, jak i wydatków budżetowych. Każda z części odpowiada aktualnemu podziałowi resortowemu administracji rządowej, a każda z jednostek resortowych jest dysponentem, który odpowiada za wykonanie określonej części budżetu.
Przedmiotowo-funkcjonalne	Oznacza podział dochodów według źródła ich pochodzenia, natomiast podział wydatków – według przeznaczenia tych środków. Dochody i wydatki budżetowe dzieli się na działy i rozdziały. Działy budżetu umożliwiają analizę oraz ocenę zaangażowania środków budżetowych w wykonanie funkcji publicznych, społecznych i gospodarczych państwa, natomiast rozdziały budżetu stanowią poszerzenie klasyfikacji działowej.
Rodzajowe	Oznacza uzupełnienie klasyfikacji przedmiotowo-funkcjonalnej o paragrafy i pozycje, przy czym treść paragrafów określa rodzaj dochodu i wydatku.

Według klasyfikacji budżetowej można przeprowadzać różnego rodzaju analizy, porównania dochodów i wydatków – oczywiście w zależności od potrzeb. Klasyfikacja budżetowa spełnia **cztery funkcje**.

Tabela 2. Funkcje klasyfikacji budżetowej

Funkcja	Objaśnienia
Ekonomiczna	Oznacza przejrzyste powiązanie określonych elementów układu budżetu państwa lub jednostki samorządu terytorialnego z zadaniami, które budżet państwa lub jednostka samorządu terytorialnego zamierza wykonać.
Finansowa	Pozwala na planowanie i wykonywanie budżetu zgodnie z przyjętymi założeniami oraz kontrolę poprzez budżet całej gospodarki finansowej państwa lub jednostki samorządu terytorialnego.
Informacyjna	Wiąże się z jawnością i przejrzystością finansów publicznych i jest ściśle związana ze sprawozdawczością.
Prawna	Oznacza zapisanie konkretnej kwoty dochodów lub wydatków w określonej podziale klasyfikacji, co przesądza o zakresie kompetencji finansowych organów wykonujących budżet.

Obowiązująca klasyfikacja budżetowa jest zawarta w **rozporządzeniu Ministra Finansów z 2 marca 2010 r.** w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (dalej: rozporządzenie o klasyfikacji budżetowej). Rozporządzenie to było wielokrotnie nowelizowane, a **w 2022 r. ogłoszono tekst jednolity, do którego wprowadzono już zmiany.**

W poszczególnych załącznikach do tego rozporządzenia określono:

- **załącznik nr 1** – klasyfikację działów,
- **załącznik nr 2** – klasyfikację rozdziałów,
- **załącznik nr 3** – klasyfikację paragrafów dochodów, przychodów i środków,
- **załącznik nr 4** – klasyfikację paragrafów wydatków i środków,
- **załącznik nr 5** – klasyfikację paragrafów przychodów,
- **załącznik nr 6** – klasyfikację paragrafów rozchodów,
- **załącznik nr 7** – szczegółową klasyfikację wydatków dla zadań z zakresu bezpieczeństwa zewnętrznego,
- **załącznik nr 8** – szczegółową klasyfikację wydatków dla zadań z zakresu bezpieczeństwa wewnętrznego.

2. Części budżetowe – najwyższy stopień klasyfikacji budżetowej

Podział według części pozwala na określenie poszczególnych dysponentów środków budżetowych oraz umożliwia ich wydatkowanie. **Części występują jedynie w strukturach organizacyjnych budżetu państwa.**

Klasyfikację części budżetowych zawiera **rozporządzenie Ministra Finansów z 4 grudnia 2009 r. w sprawie klasyfikacji części budżetowych oraz określenia ich dysponentów. Rozporządzenie to było wielokrotnie nowelizowane.**

W 2023 r. rozporządzeniem Ministra Finansów z 11 lipca 2023 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie klasyfikacji części budżetowych oraz określenia ich dysponentów (Dz.U. z 2023 r. poz. 1347) **zmieniono nazwę klasyfikacji części budżetowej 89.** Rozporządzenie weszło w życie 15 lipca 2023 r. Zmieniona nazwa części 89 miała zastosowanie po raz pierwszy przy planowaniu i wykonaniu budżetu państwa na rok 2024.

Ponadto w 2023 r. ogłoszono tekst jednolity rozporządzenia w sprawie klasyfikacji części budżetowych oraz określenia ich dysponentów (**Dz.U. z 2023 r. poz. 2201**).

Klasyfikacja części budżetowych (z uwzględnieniem wprowadzonych zmian w 2023 r.) przedstawia się następująco:

01. Kancelaria Prezydenta RP
02. Kancelaria Sejmu
03. Kancelaria Senatu
04. Sąd Najwyższy
05. Naczelny Sąd Administracyjny
06. Trybunał Konstytucyjny
07. Najwyższa Izba Kontroli
08. Rzecznik Praw Obywatelskich
09. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji
10. Urząd Ochrony Danych Osobowych
11. Krajowe Biuro Wyborcze
12. Państwowa Inspekcja Pracy

13. Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
14. Rzecznik Praw Dziecka
- 15/00 Sądy powszechne

Celem oznakowania poszczególnych części budżetów sądów jako trzecią i czwartą cyfrę (w miejsce 00) przyjmuje się symbol:

01.	Ministerstwo Sprawiedliwości
02.	Sąd Apelacyjny w Warszawie
03.	Sąd Apelacyjny w Katowicach
04.	Sąd Apelacyjny w Gdańsku
05.	Sąd Apelacyjny w Poznaniu
06.	Sąd Apelacyjny w Krakowie
07.	Sąd Apelacyjny we Wrocławiu
08.	Sąd Apelacyjny w Łodzi
09.	Sąd Apelacyjny w Rzeszowie
10.	Sąd Apelacyjny w Białymstoku
11.	Sąd Apelacyjny w Lublinie
12.	Sąd Apelacyjny w Szczecinie

a nazwę części stanowi nazwa jednostki właściwej dla sprawującego funkcję dysponenta części budżetu państwa odpowiadającej sądom powszechnym oraz dysponenta części budżetu państwa odpowiadającej obszarowi apelacji

16. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów
17. Administracja publiczna
18. Budownictwo, planowanie i zagospodarowanie przestrzenne oraz mieszkalnictwo
19. Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe
20. Gospodarka
21. Gospodarka morska
22. Gospodarka wodna
23. Członkostwo Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej
24. Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego